

مقاله کوتاه

معرفی جنس جدید *Creolophus cirrhatus* از روی چوب راش در ایران

محمد رضا عارفی پور^۱، محمود ذکایی^۲، حسن عسکری^۱، سعید علی موسی زاده^۳،
علی نجات سالاری^۱ و ستار زینالی^۱

راش *Fagus orientalis* Lipsky یکی از با ارزشترین گونه‌های درختی جنگلهای ایران می‌باشد. درختان زنده و چوبهای مقطوعه این گونه سالهاست که متحمل خسارات فراوانی در اثر قارچهای چوبزی می‌گردد. یکی از این قارچها *Creolophus* (Pers.: Fr.) P. Karst *cirrhatus* می‌باشد که پوسیدگی سفید در میزبان خود ایجاد می‌نماید. در سطح آسیا این قارچ در سال ۱۹۹۲ از ژاپن گزارش گردید (Nagasawa, 1992). این قارچ روی چوب مرده و کنده درختان پهن‌برگ به‌ویژه درختان توس و راش رشد کرده و پوسیدگی سفید ایجاد می‌نماید.

ضمن بازدیدهایی از منطقه جنگلی رانشستان کردکوی گرگان در اواسط بهار ۱۳۸۰ و در ارتفاع ۱۹۰۰ متر، با شیب نسبتاً تند و تقریباً دور از دسترس انسان و دام و در شرایط کاملاً مرطوب و مه‌آلود، بازیدیوکارپ قارچی روی کنده درخت راش مشاهده و نمونه‌گیری گردید. نمونه‌ها درون محلول فرمالین (۷ درصد) همراه سولفات روی (۲۵ گرم در لیتر) جهت کلکسیون و نیز درون کیسه نایلونی پر از هوا جهت بررسی آزمایشگاهی منتقل گردید. سپس مشخصات نمونه از لحاظ شکل، رنگ، اندازه، نوع و وضعیت میزبان، نحوه اتصال قارچ به

۱- مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع، ص. پ. ۱۱۶-۱۳۱۸۵ تهران، (مکاتبه کننده: نگارنده اول)

E-Mail: arefipor@rifr-ac.ir

۲- دانشگاه فردوسی مشهد، صندوق پستی ۹۱۷۷۵، مشهد، ایران.

۳- مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان مازندران، ساری، ص. پ. ۵۵۶-۴۸۱۷۵.

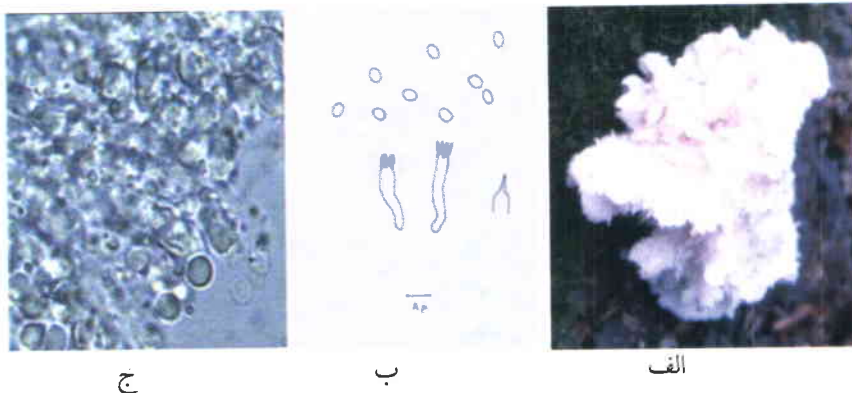
تاریخ پذیرش: آذرماه ۱۳۸۳

تاریخ دریافت: خردادماه ۱۳۸۲

میزبان، وجود پایه ثبت گردید. پس از رنگ‌آمیزی با اتوزین و یا متیلن بلو بازیده‌ها، سیستیدا و اسپورها بررسی و شکل آنها ترسیم شد.

وجود خارها در سطح کلاهک قارچ بیانگر این بود که قارچ از نوع قارچهای دندانهای می‌باشد. یکپارچه نبودن کلاهک و عدم اتصال دندانها به یک کلاهک واقعی آنرا از *Hydnaceae* جدا کرده و در *Hericiaceae* که ساختمانی شبه کلاهکی دارد و دندانها از یک توده انشعابهای آویخته‌اند، قرار داد. لایه‌های نامنظم Bracket روی جسم گوشتی سفید رنگ قارچ آنرا از دیگر قارچهای این خانواده تفکیک ساخت. سطح فوقانی هر لایه Bracket به حالت نمدی و سطح زیرین آن از خارها (دندانها) تشکیل شده بود که دندانها به حالت آویخته از سطح زیرین براکتها و به رنگ سفید مایل به کرم بودند. بازیدیومها روی دندانها قرار داشته و در انتها طبق تصویر (شکل شماره ۱) به چهار استریگما منتهی گردیده بودند. سیستیداها سیلندری شکل بوده، اسپور به رنگ سفید، تک حجره‌ای و بیضی شکل که میانگین اندازه طول و عرض آن به ترتیب $0/55 \pm 4/05$ و $0/38 \pm 3/17$ میکرومتر حاصل گردید. این گونه نادر فاقد ساقه بوده و به حالت بدون پایه به صورت جانبی به میزبان چسبیده بود. براساس نتایج حاصل از بررسی ماکروسکوپی کلاهک و نتایج حاصل از بررسی میکروسکوپی اسپور، بازید و طول و عرض اسپور و با استناد به کلیدها و منابع علمی ذکر شده، این قارچ با نام علمی *Creolophus cirrhatus* (Pers: Fr.) P. Karst. تشخیص داده شد که مورد تأیید دکتر محمود ذکائی از دانشگاه مشهد قرار گرفت و برای اولین بار از ایران معرفی می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: چوب، راش، قارچ، *Creolophus cirrhatus*, *Fagus orientalis*

شکل شماره ۱- مشخصات ظاهری و میکروسکوپی قارچ *Creolophus cirrhatus*.
 الف- بازیدیوکارب روی کنده درخت راش، ب- ترسیم میکروسکوپی اسپور، بازید و
 سیستدیا، ج- تصویر میکروسکوپی اسپور، استریگما و بازید (بزرگنمایی ۱۰۰۰×).

منابع مورد استفاده

- 1- Hall, D. and Stuntz, D. E., 1971. Pileate Hydnaceae of the puget sound area. I. White-spored Genera: Auri-Scalpium, Hericium, Dentinum and Phellodon. Mycologia, 6: 1099-1129.
- 2- Jordan, M., 1988. The Encyclopedia of fungi of Britian and Europe. David & Charles Publishing, 384 pp.
- 3- Kirk, P. M., and Cannon, P. F., 2001. Dictionary of the fungi. CAB International Publishing, 655 pp.
- 4- Lassoë, T., and Del Conte, A., 1996. The Mushroom Book. Dorling Kindersley Publishing, 256 pp.
- 5- Nagasawa, E. and Kudo, S., 1992. *Creolophus cirrhatus*, a hydroid species new to Japan. Reports of the Tottori Mycological Institute (Japan), 30: 69-74.

